

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Stefan Starczewski
Michał Nawrocki Mirosław Wyrzykowski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Adam Bodnar
Sekretarz: Maciej Nowicki
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Ldz 1427/2014

LIST OTWARTY

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka pragnę wyrazić zaniepokojenie atakiem niektórych mediów na Rzecznik Praw Obywatelskich prof. Irenę Lipowicz, w związku z listem wystosowanym przez RPO w dniu 4 kwietnia 2014 r. do Minister Edukacji Narodowej Joanny Kluzik-Rostkowskiej w sprawie edukacji antydyskryminacyjnej w przedszkolach.

Rzecznik Praw Obywatelskich jako konstytucyjny organ stojący na straży wolności i praw człowieka i obywatela ma prawo i obowiązek zajmowania stanowiska we wszystkich sprawach, które dotyczą tych zagadnień (art. 208 ust. 1 Konstytucji RP). Ponadto zgodnie z art. 18 ustawy z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania¹ Rzecznik Praw Obywatelskich wykonuje zadania dotyczące realizacji zasady równego traktowania.

Istotą listu Rzecznika Praw Obywatelskich jest podkreślenie wagi edukacji antydyskryminacyjnej. Podjęcie w tym zakresie dialogu instytucjonalnego przez RPO to nic innego jak realizacja zadań konstytucyjnych i ustawowych, nakierowana na monitorowanie realizacji polityki równościowej przez organy władzy publicznej.

W naszym przekonaniu program edukacji przedszkolnej zawierający treści dotyczące równości płci i stereotypów związanych z płciami oraz dążący do zapewnienia faktycznego

¹ Dz.U. 2010 nr 254 poz. 1700

równego traktowania kobiet i mężczyzn nie narusza prawa rodziców wyrażonego w art. 48 Konstytucji RP ani praw gwarantowanych Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: EKPC). Po pierwsze, art. 48 Konstytucji RP nie jest prawem absolutnym i jego postanowienia należy odczytywać przez pryzmat innych praw i wolności konstytucyjnych, w tym wypadku w szczególności poprzez uwzględnienie treści art. 32 oraz 33 Konstytucji RP. Po drugie, ani Konstytucja RP ani EKPC nie gwarantują prawa do unikania konfrontacji z poglądami i opiniami, które mogą być w sprzeczności z opiniami wychowawców lub rodziców dziecka. W przeciwnym wypadku nie byłaby możliwa jakakolwiek publiczna edukacja w zinstytucjonalizowanych formach. Wymogiem, jaki musi spełniać wiedza przekazywana w procesie nauczania nie jest to, żeby była zgodna z poglądami każdego z rodziców, ale jej charakter obiektywny, krytyczny i pluralistyczny². W wielu swoich wyrokach Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślał, że pluralizm stanowi nieodłączną część wywalczonego przez stulecia demokratycznego modelu społeczeństwa³. W sprawach dotyczących nauczania w kwestiach religijnych i światopoglądowych Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreśla rolę państwa jako neutralnego i bezstronnego organizatora możliwości wyznawania różnego światopoglądu oraz stwierdza, że rola ta służyć musi zapewnieniu porządku publicznego, harmonijnego współżycia religii i tolerancji w demokratycznym społeczeństwie⁴.

Jak słusznie zauważa RPO, promowanie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w edukacji jest obowiązkiem wynikającym z Konstytucji (por. art. 33 Konstytucji) oraz z wiążących Polskę ratyfikowanych umów międzynarodowych. W szczególności art. 5 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. zobowiązuje do podjęcia wszelkich stosownych kroków w celu zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowania mężczyzn i kobiet w celu osiągnięcia likwidacji przesądów i zwyczajów lub innych praktyk, opierających się na przekonaniu o niższości lub wyższości jednej z płci albo na stereotypach roli mężczyzny i kobiety. Nie ulega w tym kontekście wątpliwości, że do pełnej realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn przyczyniają się działania edukacyjne.

² zob. sprawa Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen przeciwko Danii, 7.12.1976, Seria A nr. 23

³ zob. sprawy Kokkinakis przeciwko Grecji, 25.05.1993, ust. 31, Seria A, nr 260-A oraz Buscarini i inni przeciwko San Marino [GC], sprawa nr 24645/94, ust. 34, ECHR 1999-I.

⁴ zob. sprawa Leyla Şahin przeciwko Turcji [GC], sprawa nr 44774/98, ust. 107, ECHR 2005-XI

W związku z powyższym wyrażamy poparcie dla działań Rzecznika Praw Obywatelskich prof. Ireny Lipowicz oraz dokonanej przez RPO oceny potrzeby prowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej od wczesnych etapów kształcenia, w tym przedszkolnego. Jest czymś oczywistym, że wokół propozycji nieobligatoryjnego kształcenia zaproponowanego w programie *Równościowe przedszkole* toczy się dyskusja. Tym niemniej budzi nasze ogromne zaniepokojenie atakowanie RPO za zajęcie merytorycznego stanowiska w sprawie wchodzącej w zakres kompetencji urzędu Rzecznika. W świetle Konstytucji oraz wiążącego Polskę prawa międzynarodowego dyskusja powinna dotyczyć sposobów i metod prowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej, a nie tego, czy w ogóle ją prowadzić.

Warszawa, 26 maja 2014 r.

Danuta Przywara

Prezes Zarządu